

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerektők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszeresztő: Fehér Angéla

ISBN 978-963-531-786-8 (elektronikus PDF)

ISBN 978-963-531-787-5 (ePub)

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
EUSTRAT Műhelytanulmányok 2021. I. félév	10
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Unió 2020-ban VIII. – A jogállamiság-politika előretörése	11
<i>Tárnok Balázs</i> Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést	16
<i>Gát Ákos Bence</i> Az EU Alapjogi Chartája – a kifogatott instrumentum?	24
<i>Gát Ákos Bence</i> Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére	27
<i>Tárnok Balázs</i> Vajúdtak a hegyek és egeret szültek – az uniós lobbí átláthatóvá tételének újabb felvonása	30
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában	38
<i>Bence Ákos Gát</i> Charter of Fundamental Rights of the European Union: A Reinterpreted Instrument?	41
<i>Pató Viktória Lilla</i> Az Európai Unió 2020-ban X. – Digitális szakpolitikai összefoglaló	44
<i>Pató Viktória Lilla</i> Nyilvános és ingyenes digitális hálózatok, Magyarország pályázati teljesítménye a WiFi4EU projektben	49
<i>Pató Viktória Lilla</i> Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács	53
<i>Pató Viktória Lilla</i> „Ez egy boldog nap” – 2021 Digitális Közgyűlés Lisszabonban	60
<i>Pató Viktória Lilla</i> Magyarország igazságügyi rendszerének digitális fejlettsége: tanulságok a 2021-es uniós igazságügyi eredménytábla mutatóiból	64
<i>Áron James Miszlivetz</i> Cybersecurity in the European Union: Possibilities and Perspectives	68
<i>Viktória Lilla Pató</i> How EU Council Pandemic-Trio-Presidency Fosters Artificial Intelligence	73

<i>Bagi Nikoletta Dóra</i>	
Tagállami mozgástér az Európai Szemeszter tükrében – avagy csorbítja-e az Európai Szemeszter a tagállamok önálló gazdaságpolitikáját	78
<i>Tárnok Balázs – Nagy Dénes András</i>	
Folytatódik? A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés jövője	83
<i>Varga Csilla</i>	
Kettős állampolgárság – az élet hol ad, hol elvesz	89
<i>Tárnok Balázs</i>	
Véget ért a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtése – mi következik most?	92
<i>Tárnok Balázs</i>	
Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól	100
<i>Balázs Tárnok</i>	
European Commission: Ukraine Must Respect the Rights of National Minorities	104
<i>Kalas Vivien</i>	
Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok	113
<i>Bagi Nikoletta Dóra – Mislivetz Áron James</i>	
Európai Egyetemek: transznacionális szövetségek és innováció	118
<i>Varga Csilla</i>	
EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése	124
<i>Mislivetz Áron James – Felde András Bence</i>	
Szerbia és az Európai Unió a táguló nyugat-balkáni térségben	127
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Three Factors Contributing to the Worsening of Russian–Turkish Relations	140
<i>Petri Bernadett</i>	
Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben, avagy: „Épelméjű üdülővendégek nem lehet világfürdőhelyet bazírozni”	144
<i>Petri Bernadett</i>	
Vállalati etika járványhelyzetben – felelős vállalatirányítási előírások az uniós jogalkotásban	153
<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői mandátum és frakciótagság – mivel jár a Fidesz-delegáció távozása a néppárti képviselőcsoportból	160
<i>Nagy Dénes András</i>	
Visegrád 30: intézményesül a V4?	166

Szerzők rövid szakmai életrajza

Bagi Nikoletta Dóra a Nemzeti Közszerzőkatalógus Egyetem nemzetközi igazgatási alapszakán szerzett oklevelet 2020-ban, jelenleg az NKE kormányzás és vezetés mesterszakán folytatja tanulmányait. Egyetemi tanulmányai alatt két alkalommal nyerte el a Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíjat, illetve az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíját. Érdeklődési körének fókuszában az Európai Unió jogrendszere, illetve Magyarország és az unióban betöltött szerepe áll.

Szakmai gyakorlatot folytatott az Országgyűlés Hivatalában, jelenleg az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetében gyakorol.

Gát Ákos Bence a párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász-, politológus- és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója, kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az európai szintéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közszerzőkatalógus Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSTRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában

Az Európai Unió Bírósága kezdetben nem vett részt aktívan az uniós jogállamiság-politika építésében, az utóbbi években azonban ez látványosan megváltozott. Sorra születnek a tagállami bírói függetlenségre vonatkozó ítéletek, amelyeken keresztül az uniós bírók is síkra szállnak a jogállamisági vitában.

Az Európai Unió intézményrendszerét és jogfejlődését elemző tudományos doktrínában közmegegyezés van arról, hogy az Európai Unió Bírósága (Bíróság) nemcsak hétköznapi bírói fórum, hanem az európai integráció előmozdításának egyik élharcosa is. Az Európai Unió jogrendszere a Bíróság alapszerződéseket tágan értelmező joggyakorlata alapján nyerte el mai formáját. Az elmúlt hat évtized ítéletei alapján a Bíróság kulcsszerepet játszott az egyre szorosabb európai integráció kialakításában. Ez a testület teremtette meg például az integráció kezdeti évtizedeiben a közvetlen hatály elvét, és állapította meg azt is, hogy az uniós jog elsőbbséget élvez a tagállamok nemzeti jogával szemben.

A folyamatot a *mainstream* európai uniós jogi elemzések történelmi és jogi szükségszerűségként ábrázolják. Kritikusabb nézőpontból tekintve azonban a Bíróság fokozatos „jogfejlesztésével” olyan elemi jelentőségű kérdésekben hoz döntéseket a föderálisabb Európa felé mutató irányba, amelyre a tagállamok részéről nem mutatkozott politikai akarat, hiszen azokat nem foglalták az alapító szerződésekbe. Pokol Béla alkotmányjogász professzor kifejezetten problémásnak látja a Bíróság túlterjeszkedő szerepét, amely miatt az Európai Uniót demokrácia helyett jurisztokráciaként jellemzi.

Az Európai Unió jogállamiság-politikája, amely keretében az uniós intézmények minél szélesebb körű kontrollt kívánnak gyakorolni a tagállamok különböző politikai döntései felett, jól illeszkedik az Uniót a föderalizmus felé sodró, mind szorosabb európai integráció gondolatába. Ebből adódóan már a kezdetektől feltételezni lehetett, hogy a Bíróság előbb-utóbb a jogállamiság kérdésében is megnyilvánul az uniós intézmények oldalán. Az elmúlt évtized

elején tapasztalható kezdeti, óvatosabb hozzáállás után ez mostanra be is következett.

A Bíróságnak már a 2010-es évek elején állást kellett foglalnia olyan ügyekben, amelyekre az EU politikai intézményei azóta is rendszeresen jogállamisági ügyekként hivatkoznak. Ilyenek voltak a Magyarországot elmarasztaló, a bírák nyugdíjkorhatárának csökkentésével kapcsolatos 2012. november 6-ai és az adatvédelmi hatóság függetlenségével kapcsolatos 2014. április 8-ai ítéletek. Az említett ítéletek érdekessége, hogy míg az európai politikum a jogállamiság kérdéséhez kötötte azokat, a Bíróság még csak utalást sem tett bennük a jogállamiságra. Ebből arra lehet következtetni, hogy a Bíróság kezdetben nem kívánt látványos szerepet játszani a jogállamiság körüli európai politikai vitákban. A testület meghagyta a főszerepet az EU politikai intézményeinek, hogy azok fektessék le a tagállamokat a jogállamiság nevében ellenőrző új uniós politika alapjait.

A 2010-es évtized végén a Bíróság hozzáállása jelentős változáson ment keresztül. A testület szakított az eredeti óvatos megközelítéssel és egyre látványosabban kezdett megnyilvánulni az uniós jogállamisági vitában. Először a 2018. február 27-ei, Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítéletben hivatkozott a jogállamiságra a bírói függetlenséggel összefüggésben. Bár az ügyben a jogállamiság nevében általában bírált tagállamok egyike sem volt érintett, figyelemre méltó volt, hogy a Bíróság ítéletében szokatlan okfejtésbe kezdett a jogállamiság és a bírói függetlenség kapcsolatáról. A Lengyelországot akkoriban érő, bírói függetlenségre vonatkozó folyamatos bírálókat miatt ezt az ítéletet már kihirdetésekor is a jogállamiság-vitában való közvetett megnyilvánulásként lehetett értelmezni.

Ezt a feltételezést igazolta, hogy a Bíróság néhány hónappal később folytatta fejtegetését a bírói függetlenség és a jogállamiság kapcsolatáról. 2018. július 25-ei ítéletében azt vizsgálta, hogy az ír hatóságoknak végre kell-e hajtaniuk az LM monogramú állampolgárral szemben a lengyel hatóságok által kibocsátott európai elfogatóparancsot, amennyiben feltételezhető, hogy a lengyel bíróságok nem függetlenek. Az ítéletben figyelemre méltó, hogy abban a bírói függetlenséggel és jogállamisággal kapcsolatos részletes okfejtésen túl már a Lengyelországgal szemben indított 7. cikk szerinti eljárás is fontos tényezőként jelent meg.

A jogállamisággal kapcsolatos európai bírói aktivizmus 2019-ben tovább fokozódott. A Bíróság a lengyel legfelsőbb bíróság függetlenségével kapcsolatos 2019. június 24-ei ítéletében megállapította, hogy Lengyelország a bírák

nyugdíjkorhatárának csökkentésekor megsértette a jogállamiság részét képező bírói függetlenség elvét. Ugyanezt a tendenciát folytatta a lengyel legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsával kapcsolatos 2019. november 19-ei ítélet is, amelyben a Bíróság a lengyelországi igazságszolgáltatási rendszer egyik strukturális kérdésével kapcsolatban tette lehetővé a lengyel bírák számára, hogy megállapítsák, a rájuk vonatkozó szabályrendszer bizonyos elemei nem felelnek meg a jogállamiság és bírói függetlenség kritériumainak, így azok nem alkalmazandók. Az ítéletsorozat hamarosan tovább folytatódik, Evgeni Tanchev főtanácsnok ugyanis 2021. május 6-án ismertette véleményét, amelyben a Bíróságnak azt javasolja, hogy ismételten marasztalja el Lengyelországot egy bírói függetlenséggel kapcsolatos ügyben.

Mindez azt mutatja, hogy az Európai Unió Bírósága új ítélkezési gyakorlatot alakított ki, és immár aktív szerepet kíván betölteni az uniós jogállamiságpolitikában. A bírói függetlenség az az elv, amely jelenleg hivatkozásul szolgál arra, hogy a Bíróság is egyre szigorúbb jogállamisági ellenőrzés alá vonja a tagállamokat. Ez már önmagában is jelentős dilemmákat vet fel. Mivel az igazságszolgáltatási szervezetrendszer kialakítása az uniós alapszerződések értelmében tagállami hatáskör, mennyire tekinthető jogszerűnek a Bíróság esetjogon keresztüli hatáskörbővítése? Legitimebbek-e az Európai Unió bírái a tagállami bírósági szervezetrendszerre vonatkozó szabályok alakításában, mint a nemzetállamok alkotmányozó vagy törvényhozó hatalmai? Ez a két alapvető kérdés minden bizonnyal egyre többször kerül majd előtérbe a következő években. Mindeközben azt is érdemes lesz megfigyelni, hogy a Bíróság megelégszik-e azzal, hogy a jogállamisági viták bírói függetlenségi aspektusát vizsgálja, vagy felfedez-e magának újabb hatásköröket a jogállamisági elv további kritériumaival kapcsolatban is.

2021. május 11.

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.